

Prevelika samozavest

Silvo Šinkovec

Profesorica na Pedagoški fakulteti v Kopru me je vprašala, kaj menim o trditvah ameriških raziskovalcev, da so nekateri ljudje 'preveč samozavestni'. Vprašanje ni novo. Na seminarjih in šolah za starše ga udeleženci redno postavljajo.

Ko se pogovarjamo o 'preveč samozavestnih', navadno pomislimo na ljudi, ki si upajo vse, ne poznajo sramu, samozavestno dosegajo svoje cilje. Pogosto na račun drugih, v tekmovalnem vzdušju, agresivno, da druge kritizirajo, žalijo, prevarajo. To so nastopači, arogantneži. Takšna samozavest je vezana na moč, uveljavljanje sebe in poniževanje drugih in ne na spoštovanje in resnico. Tem ljudem primanjkuje samospoštovanja.

Ostajajo tri skupine obrambnega vedenja oseb, ki imajo nizko samospoštovanje. Prvi se zatečejo v **izogibanje**. Ne upajo se izpostaviti, ne udeležujejo se novih aktivnosti, ne širijo svojega socialnega okolja. Strah jih je, da si bodo ljudje kaj slabega mislili o njih, da se lahko pokaže njihova nesposobnost, nesimpatičnost ali neustreznost. Bojijo se zavrnitve. Z umikom prikrijejo svoj skriti občutek nevrednosti, nizko samospoštovanje.

Druga skupina oseb z nizkim samospoštovanjem se zateče v **garanje**. Učenci naredijo več nalog, kot je potrebno, otroci mamicu ustrezajo v vsem, za kar menijo, da od njih pričakuje in s čimer bi jo lahko razveselili. Odrasli v službi prevzemajo tudi dela, ki niso njihova. Izgorevajo. Zakaj? Ker si na tihem mislijo, da so nevredni naklonjenosti in upajo, da bodo s pridnim delom in uspešnostjo pritegnili pozornost drugih, da jih bodo pohvalili, sprejeli, si o njih dobro mislili. To zagotovilo nujno rabijo, sicer se od znotraj lahko pritiho tapani misel o njihovi neustreznosti in nesposobnosti. Strah jih je zavrnitve. Toda drugi jih zato ne cenijo, saj jih niso prosili za stvari, ki jih zanje delajo. Jih pa izkoriščajo. Tak odnos osebe z nizkim samospoštovanjem še bolj poniža. Zato še bolj garajo, da bi dokazali, da so dobri in da ne bi bili zavrjnjeni. S pridnostjo prikrivajo svojo tiho ogrožajočo misel o nevrednosti in neustreznosti. V bistvu si želijo biti sprejeti, ljubljene.

Tretja vrsta oseb se zateče v **aroganco**. "Jaz že vse znam, pa se nisem nič učil!" Zna iz nič. Učenec želi narediti vtis na poslušalce, kajti njegov skriti črv govori, da je nevreden in da ga drugi ne bodo marali ne sprejeli. Bori se za ugled. Zateče se v 'blefiranje'. Pri šolskih nalogah prepisuje, za končne ocene se potrudijo starši in ustrahujejo učitelja ali kupijo spričevalo. Naredijo vtis o sposobnostih. Druge kritizira: "Kaj boš ti, pičlar!?" Samospoštovanje pa še bolj trpi, ker učenec natančno ve, da uspeh ni njegov. V službi tak človek živi na račun drugih; prisvaja si rezultate drugih in dela vtis, da je to njegovo znanje. Manipulacija raste z njim in ga spremlja vse življenje. Ustrahovanje, laž, podtikanje, skrb za vtis, kritiziranje in poniževanje drugih, prikrojevanje rezultatov postane njegov slog življenja. Globoko v sebi pa dvomi vase. Dvomi, da bi z delom prišel do dobrega rezultata; dvomi, da bi ga drugi zares sprejeli in se ga razveselili; da bi do dobrega imena prišel po pošteni poti. Globok dvom vase ga sili v manipulacijo, nastopaštvo ali nasilno vedenje. Tak človek naredi vtis zelo samozavestnega človeka, resnica pa je povsem drugačna. Zato je zelo pomembno, ko mlade spodbujamo k samozavestnemu vedenju, da je to vedno povezano s spoštovanjem, s poštenostjo, z iskrenostjo, z delom in zavzetostjo, s pristno motivacijo in ustvarjalnostjo. Vse to vodi v resničen občutek lastne vrednosti. Sicer jih lahko učimo 'delati vtis'. Od tu pot do nastopaštva, arogance in manipulativnega vedenja ni daleč. Manipulacije so vedno obstajale in živijo tudi danes. Zato je prav, da jih prepoznavamo. Uporabljajo jih samozavestni ljudje, brez spoštovanja sebe in drugih. Mi pa se trudimo za pristen občutek resnične vrednosti, občutek, da je vsak človek vreden brezpogojnega spoštovanja, sprejetosti in ljubezni. Zato, ker je človek. To je temelj lepega sožitja med ljudmi.